

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Satisfit argumentis Scoti in primo capite allatis. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

fateretur, neminem posse plene & distincte intelligere personam patris, nisi paternitate intellecta, cum tamen plane fateatur in corpore, posse intelligi personam patris prius esse, quam generare, & tunc non concipi sub ratione patris, sed ingeneriti. Bisariam igitur primam personam considerat Bonauent. quid ergo mirum, si dupliciter quoque consideratione nostra constituitur, ut explicatum est: Ad id quod ea, quæ diximus, solum de constitutione primæ personæ intelligenda sunt. Nam de distinctione dicendum est, paternitate distinguere sub expresso & formali conceptu paternitatis & relationis ad filium: nondum enim intelligitur distincta, donec alia intelligitur, à qua distinguatur: tunc autem iam refertur ad illam actu relatione paternitatis & generationis.

CAPVT VI.

Satisfit argumentis Scoti in primo capite allatis.

Reliquum est, ut si quæ sunt argumenta huic nostre sentent. opposita, ea diluamus. Primum autem satisfaciendum est argumentis Scoti allatis in 1. c. occasione quorundam præfens controuersia disputata à nobis est: deinde aliqua, quæ nobis obici possunt, dissoluenda sunt. Ad omnia vero argumenta Scoti, quæ continentur, prius intelligi eam personam esse, quæ generare, responderetur: ita esse; præterea tunc non considerari sub expresso conceptu paternitatis sic enim plane conuincerent non esse necessariam originem, nec personam patris esse principium generationis: nihilominus non considerari tunc personam constitutam aliquo omnino absoluto: nam secundum se ad producendum, relatione cōcipitur. Quomodo autem nihil obstat, relationem illam esse rationis & non realem, infra explicabitur. Quare ex argum. Scoti solum superest tertium in priori ordine positum, quod peculiarem habeat difficultatem. Eo vero probare nititur Scotus, generationem prius terminari ad absolutum, quam ad relationem, eo quod ad relationem non sit motus: id quod eo maxime confirmatur, quod relatum non potest ad aliud relatum formaliter terminari, sed ad absolutum: quare pater respicit filium prius constitutum proprietate absoluta, quam intelligatur esse filius.

Ego quidem fateor, relatum in creaturis non referri formaliter ad aliud relatum, sed absolutum: in diuinis tamen necessario referri debere ad relatum. De creaturis id mihi in adeo ex Arist. primum quia li. 5. metaph. c. 15. aperte docet, ideo visum non referri ad visibile, nec intellectum ad intelligibile, quia committeretur in definitione illorum inutilis circulus, ut late deduximus supra disp. 104. c. 1. cui doctrinæ consentiens S. Tho. sup. q. 25. art. 3. docet, omnipotentiam Dei non recte definiti per possibile, eadem omnino ratione, quia esset inutilis circulus in definitione, atque idemmet eodem prioris modo esset, si pater referretur ad filium, & per illum definiretur: ergo, si in visu & intellectu, quæ à quibusdam dicuntur relata tertij generis, non mutua putauit Arist. illud esse incommodum, idē in aliis relatis existimare debuit, aut si in aliis nullum est, in intellectu & sensu esse non potest.

Deinde Arist. in predicam. cap. de relat. nunquam dixit proprium esse relatorum, ut nō possit vnum cognosci, nisi cognito alio sub formali ratione relati: sed non posse relatum cognosci, nisi id, ad quod refertur, cognoscatur, id quod verissimum est, de

Vasquez in 1. p. tom. 2.

termino etiam absoluto, ut cognosci non possit relatum, nisi cognoscatur terminus, ad quem est relatum. Quia etiam ratione definiens Arist. relatum, quod non tantum dicitur, sed est aliud, non dixit, relatum est, quod est aliud relatum, sed cuius totum esse est aliud esse.

Quocirca placet mihi sententia Scoti in 1. disp. 30. g. 1. aliterit, relata in vniuersum terminari formaliter ad absolutum, dummodo id solum intelligat in relatiuis creatis, nam de diuinis personis alia ratio, ut subinde dicemus. Ex quo sequitur, relatiua multo melius definiti per terminum absolutum: nam si per terminum relatum definiantur, committitur inutilis circulus, dum vnum per aliud, & contra definitur, & incidemus in negationem repetendo definitum in definitione ponendo definitionem nominis positi in definitione loco ipsius nominis hoc modo, visus est eius, cuius est visus per visibile definitur, nam visibile est, cuius est visus, quam negationem Aristot. vnitate contendit c. illo 1. citato. Et quamuis vere dicamus, vnum relatum esse alterius relati, ut dimidium dupli dimidium, & pater filij pater: & intellectus intelligibilis intellectus; id enim significauit Aristot. c. illo 15. cū per parenthesin dixit (*etiam si verum est dicere*) ut explicauit disput. 140. c. 2. nihilominus nobis non recte innoscitur natura relati, cum per alterum relatum formaliter definitur, & ita Mathematici non definiunt dimidium hoc modo, quod est dupli dimidium; sed ita quod *vis sumptum reddit totum*, & sic de aliis. Arist. quoque 5. Metaph. c. 12. definit potentiam actiuam non per passiuam, quæ est correlata; sed hoc modo, *principium transmutatiuum in altero, prout alterum est*. Non dixit esse transmutatiuum principium transmutabilis ut transmutabile est; sed *in altero prout alterum est*. Sic etiam pater non recte definitur, qui habet filium quia rursus dicere deberemus filium esse, qui habet patrem; & ita æque ignotum vnum atque alterum post definitionem maneret: sed dicere debemus, pater est viuens, quod produxit aliud viuens in similitudinem naturæ à principio coniuncto: sic enim vtrumque definitione quoque generationis, quæ non traditur per ordinem ad genitum, sed ad substantiam absolutam tali modo productam. Si autem in ordine ad genitum daretur definitio hoc modo, *Est productio geniti*, ridicula esset definitio, nec naturam illius explicaret: cumq. eodē modo referatur generatio & Pater, si generatio refertur ad absolutum, & per illud definitur, idē de Patre dicendum est.

Verum contra ea, quæ diximus de negatione, videtur esse Arist. lib. 2. Elench. c. 6. nam 1. lib. c. 3. difficultatem proposuit in hunc modum: Si nihil refert loco nominis ponere orationem, hoc est, explicationem eius, facile homines cogentur nugari, hoc est, idem bis inaniter repetere. Cum enim duplum explicatum per orationem idem sit, quod simpli duplum, si dicat aliquis, *simpli duplum*, idem erit, ac si dicat, *simpli simpli duplum*, accipiendo pro illo vocabulo, *duplum*, quod erat in priori oratione. definitionem illius, nempe, *simpli duplum*: & si iterum pro duplo, quod erat in ea posteriori oratione *simpli duplum*, ponas eius definitionem, dicere poteris, *simpli simpli simpli duplum*. Responder autem in eo 2. libro capite 6. obscuris admodum verbis, quæ hunc reddunt sensum, nempe hæc nomina ad aliquid relata non significare idem coniunctum, atque separata, eo quod separata à

B b 2

termini-

termino relato significant, aut explicantur per orationem, in qua ponitur terminus relatus; ut cum dicimus, *Duplum est simpli duplum*: sed cum ponuntur in oratione simul cum termino relato, non significant, hoc est, non debent eodem modo explicari, ad dito iterum termino relato: quare duplum positum in oratione cum simplo, ut dicimus, *simpli duplum*, non debet iterum explicari per simplum dicendo, est *simpli simpli duplum*, ergo eodem modo dicere possumus; etiam si vnum relatum definiatur per aliud relatum, ut Pater per Filium, loco relati positi in definitione non licere ponere definitionem eius, qua posita vere in nugationem inciderebimus: eo quod licet illud relatum per se sumptum explicetur per aliud relatum; positum tamen in definitione, & coniunctum cum aliis non possit per relatum aliud explicari; siquidem ex Arist. constat vnum relatum non esse explicandum eodem modo sumptum per se, & coniunctum cum aliis.

27.
Dissoluitur.

Respondeo Aristot. non dixisse, quodcumque nomen etiam relatum positum in definitione, vel in oratione, quod nondum explicatum est, non posse explicari, ac si per se sumptum esset; cum oppositum aperte docuerit 5. *Metaphys. cap. 15.* ut supra disput. 104. cap. 2. memorauimus, sed solum docuisse, relatum, quod explicatur per repetitionem sui cum termino suo relato, & ita positum in oratione dicatur esse alterius relati, ut cum dicimus, *duplum est simpli duplum*, (hoc enim vere dicitur, ut eodem primo capite ex Aristotele notauimus) non posse exponi repetito iterum termino relato, per quem explicatur; & ita pro eo, quod dicitur, *duplum est simpli duplum*, non licere retento illo simplici, iterum explicato vocabulo *duplum* dicere, *duplum est simpli, simpli duplum*. Eo igitur loco Aristot. non disputat, an liceat terminum relatum, per ordinem ad quem aliud relatum definitur, positum in definitione explicare, de quo tractauerat in illo 5. *Metaphys. cap. 15.* & dixerat posse ita fieri, & ideo non recte definiti visum per visibile, quia sequeretur nugatoria illa repetitio; sed melius definiti visum per aliquid prius visibile. Ratio vero discriminis est, quia cum relatum explicatur per aliud relatum facta ipsius repetitione, simul cum altero relato in oratione, ut cum dicimus, *duplum est simpli duplum*, iam accipimus illud, ut explicatur per simplum, & ita amplius non explicandum per nouam repetitionem simplici, quæ sane nullius momenti esset; neque ad explanationem illius quidquam referretur: tamen cum terminus aliquis etiam relatus non definitus, neque explicatus ponitur in definitione, ipsa ratio postulare videtur, ut explicetur & definiatur ad perspicuitatem ipsius definitionis. Si enim quis quaerat, quid sit ille terminus, qui ponitur in definitione, non est ei neganda definitio. Quare si propria definitio esset vnus relati per aliud relatum, inciderebimus in circulum, ut dictum est. Merito ergo diximus relata definienda esse per terminum absolutum. Hinc intelliges id, quod ait Porphyrius cap. de specie. genus per speciem & contra definiti debere: non enim intelligit (ut Logici putauit) genus definiendum per speciem, quatenus species est correlata generi, hoc est, quatenus illi subicitur, sic enim committeretur: inutilis circulus: sed per speciem, quatenus species quoque alia ratione de pluribus differentibus numero prædica-

28.
Porphyrius.

tur. Sic enim innotescit nobis, quomodo genus prædicetur de iis, quæ specie differunt, ea nempe specie, quæ talis est, ut sub se plura vt minimum contineat indiuidua. Sed de his satis.

Nunc vero, quod attinet ad nostrum institutum, dico Patrem æternum referri quidem, non ad aliquid solum, sed ad Filium sub ratione filiationis relata: tamen si in creatis alia sit ratio, eo quod in creatis generatio substantialis terminatur ad substantiam: ad relationem vero nullo modo, quia illa aduenit substantiæ, & personæ, aut naturæ generatæ, ad quam terminatur generatio: in diuinis vero alio modo, quia cum relatio sit subsistens, imo ipsa forma hypostatica iuxta veriorum opinionem, ad ipsam vt constituentem personam substantialiter terminatur generatio. Id enim, quod generatur in Deo, est persona, non natura: ergo refertur in diuinis genitor, hoc est, Pater eodem modo, quo generatio ad Filium, vt filius est, tanquam ad proprium & per se terminum. Et qui vellent definire ipsum, vt in seipso est, hoc modo deberet definire, & hoc modo relatum clare inueniretur. At vero nos viatores, qui instar reum creaturarum diuina intelligimus, etiam si vere dicimus, Pater in Deo est Filius pater, & contra; melius tamen nobis ipsis explicamus naturam Patris per terminum absolutum, sicut in humanis, hoc modo, Pater æternus est, qui produxit à principio filium coniuncto personam viuentem in similitudinem suæ naturæ. Sic enim & generationem diuinam superius disput. 113. definiuimus, quam non tam bene definiremus per terminum correlatum hoc modo, est *productio geniti, aut filij*.

Eodem modo de relatione Spiritus sancti dicendum est, terminari ad Filium vt spiritum formaliter alia tamen ratione, quia scilicet et hac sola ratione Filius ab eo distinguitur, vt disp. 147. dictum est; relatio autem à termino suo debet distingui. De Patre vero alia est ratio. Nam cum ab Spiritu sancto distinguatur sola paternitate, & ea constituitur in ratione personæ, non spiritalitatis, ea etiam poterit esse terminus Spiritus sancti, non ratione spiritalitatis. Et sic manet satis factum rationibus Scoti allatis in primo argumento.

CAPVT VII.

Diluuntur alia argumenta, quæ nobis opponi possunt.

Ceterum opponi nobis aliqua possunt contra id, quod diximus cap. 5. explicantes secundum propriam sententiam, quo modo Pater æternus intelligatur à nobis prius esse, quam generare. Ea igitur in hoc capite diluere necesse est.

Primum arguit Scotus quodlibet 4. §. Contra istam, dum, hac ratione, Innascibilitas est sola negatio, ergo ea non potest intelligi constituta prima persona, antequam intelligatur generare. Quod dicitur, quis dicat cum Anisiod. & Bonan. esse aliquid positum, tamen, etiam si negatione significetur, nihilominus esse à se; sic vrget Scotus: vel illa vox, à se, denotat rationem principij, & ita Pater non est à se, quia vt ait Augustinus primo de Trinitate, cap. primo, idem non potest esse sui ipsius principium: aut illa vox, denotat non esse ab alio, & sic solam negationem denotat non esse ab alio, & sic solam negationem significat. Respondeo his variis modis vel negatione processionis, quam denotat, generationis, vel voce illa à se, significari rationem pri-